

Cartes marcades

Enciclopedia.cat diu que el llibre *Primera comunió* (1980), d'Antònia Vicens, llibre que titulen *Primera Comunió*, és un recull de cartes. És un recull de relats, un dels quals es titula "Carta sense acabar". Ho confirma el llibre de l'autora *Tots els contes*, publicat per Edicions del Salobre el novembre del 2005, primer número de la col·lecció "Els argonautes".

Hi ha dos Miquel Martí i Pol?

Lolita Bosch (Barcelona, 1970) diu (*La família del meu pare. Una novel·la*. Col·lecció "Narrativa". Editorial Empúries) que Roda de Ter és el poble "on van néixer el poeta català Miquel Martí i Pol i el novel·lista Emili Teixidor". Existeix un Miquel Martí i Pol poeta que no sigui català?

Discriminació teatral

Ferran Toutain anota a la seva versió d'*El roig i el negre* ("Biblioteca Pompeu Fabra") que F. J. Talma va ser un actor tràgic molt cèlebre en temps de Napoleó, que va néixer el 1763 i que va morir el 1826. Poques pàgines més tard, anota que Léontine Fay va ser una cèlebre actriu de l'època, però, en aquest cas, no creu necessari dir quins anys va viure. Labutxaca manté la discriminació.

Definició limitada

El DIEC2 manté que l'adjectiu *exorbitant* indica, com va establir Pompeu Fabra, "que surt molt dels límits." Però com es pot saber sempre quins són els límits? En vista de la limitada definició del Fabra, Francesc de B. Moll ja va veure que calia completar-la, i ho va fer afegint-hi –i col·locant-ho en primer lloc– que vol dir "molt excessiu", que és el que entenem quan parlem de "preus exorbitants", per exemple. El GD62 també va veure que era millor la proposta de Moll i optà per "molt exagerat". I el PD, "excessiu, que supera molt els límits".

Arriba, finalment, el relat d'Esther Hautzig sobre els polonesos desterrats a Sibèria el 1941

El juny del 1941, els soviètics, que el 1939 s'havien repartit Polònia amb els nazis en virtut del pacte secret Hitler-Stalin, van endur-se de la ciutat de Vlnius, actual capital de Lituània, un tren de bestiar carregat de famílies –d'avis a infants– pertanyents a la burgesia més benestant de la ciutat, majoritàriament jueus, als quals ja havien confiscat les empreses i les propietats. Eren capitalistes, i per tant, enemics del poble. El tren els deixà a Rubstsovsk, petita ciutat de Sibèria. Hi arribaren al cap d'unes cinc setmanes.

Després de les penúries i les angoixes del viatge, i la incertesa sobre el futur que els esperava, la vida els va posar una prova més dura, la de sobreviure, durant cinc anys, a unes condicions infrahumanes, de fam i de fred. Una nena jueva de deu anys viatjava en aquell tren, Esther Rudomin. Establerta als Estats Units, després de la guerra, s'ha fet molt coneguda com a autora infantil amb el nom d'Esther Hautzig, adoptat en casar-se.

Aquella nena, igualment com els seus pares i una àvia, va poder sobreviure a l'infern glacial i a la doble dictadura soviètica, la que afectava tots els russos traslladats a Sibèria i la que s'aplicava específicament als estrangers refugiats, i l'any 1969 va explicar la seva història, amb els ulls de la nena que va ser. La crònica, relatada per una professional del relat, és un llibre emotiu i singular que les noves generacions de lectors americans no han deixat mai de llegir, Esther Hautzig va titular-lo *The endless steppe* i ara l'Editorial Empúries, gairebé quaranta anys després, acaba de publicar-lo amb el títol *L'estepa infinita*.

No era la mena de llibre que, l'any 1969, una editorial *progressista* hauria tingut interès a publicar. Com tots els llibres que poguessin parlar malament dels soviètics, l'operació hauria anat acompanyada, sense remei, per l'estigma de l'americanisme i això una editorial *progressista* i d'esquerres no s'ho podia permetre: els haurien

acusat de rebre diners de la CIA. Ni tan sols hauria valgut l'excusa que, gràcies al trasllat a Sibèria, Esther, els seus pares i l'àvia havien salvat la vida, perquè la majoria dels seus parents, que en principi van tenir la sort de no ser desterrats a Sibèria, van morir als camps de concentració nazis.

Com escriu l'autora, en tornar a Polònia van descobrir que havien tingut una fortuna immensa de ser deportats a Sibèria. La gana, el fred i la misèria no eren res; els havien donat la vida. De tots els familiars del pare –germans i germanes, els seus fills, els oncles i ties i els cosins– cap no havia sobreviscut a l'Holocaust. I de la família de la mare, només n'havien sobreviscut dos cosins i una tia.

El dia que els soldats russos els van detenir, el germà de la mare es va presentar casualment a casa seva i la mare els va dir que no el coneixia, per evitar que se l'enduguessin amb ells. En acabar la guerra, la mare, escriu Esther Hautzig, es torturava pensant que si hagués dit que era el seu germà, potser hauria sobreviscut.

L'autora de *L'estepa infinita*, Esther Hautzig (Vlnius, 1930), a l'esquerra d'una altra escriptora, Heidi Estrin.